

Nmarné Kendöl Jutka

Zöld napok az erdőpedagógiában

Projektterv

„Az erdőpedagógia projekt célja a környezettudatos életvezetésre való felkészítés, közvetlen tapasztalatszerzéssel, valóságos élethelyzetek gyakoroltatásával. Az erdőpedagógia projekt életmódstratégia. Olyan alternatív tanítási-tanulási komplex tevékenységre és tevékenykedtetésre nyújt mintát, mely elősegíti a közoktatás környezeti neveléssel kapcsolatos tanórai és tanórán kívüli tevékenységrendszerének megszervezését, megvalósítását. A felsőoktatásban a graduális, posztgraduális képzésben, illetve továbbképzésben projekt módszerrel és kidolgozott tartalmi modulokkal készíti fel a pedagógusjelölteket, pedagógusokat, erdőmérnököket, vadgazdákat, természetvédelmi mérnököket egy iskolán kívüli komplex tevékenységorientált tanítási-tanulási folyamat megvalósítására. A tartalmi modulok mintául szolgálnak a pedagógiai gyakorlatban” (Kováts-Németh 2010, 149).

A zöld napok projekt az erdőpedagógia projekt keretében valósul meg a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar óvodapedagógus hallgatóinak részvételével. A projekt célja a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel kialakítása, az embert és a környezetet tisztelő szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai, erkölcsi megalapozása.

A „fenntartható fejlődés” kihívásai az oktatás szereplőit új feladatok elé állítják. Az egész életen át tartó tanulás stratégiájával összhangban szükséges a kompetenciaalapú oktatáshoz kapcsolódó új programcsomagok és módszerek kidolgozása és bevezetése. A pedagógia megújulását teszik szükségessé a „fenntartható oktatás” kritériumai, mely szerint az iskola közelítsen a valós élethez. A természetben – társadalomban – gazdaságban jelentkező alapvető problémák, ok-okozati összefüggéseit ismertesse fel a tanulókkal. A tanulók számára felhasználható ismereteket közvetítsen, és ezeket alkalmazza a problémamegoldás algoritmusainak begyakorlása közben, valamint a tanulók felelős állampolgárrá fejlődését segítése elő. A fenntarthatóság, mint a pedagógia egészét átfogó szemlélet egyre nagyobb teret kap az oktatásban - nevelésben. Ennek egyik fontos eszköze a projektoktatás is, mint egy olyan oktatási stratégia, amely kiválóan alkalmas a tanulás tanulására (Kovátsné Németh, 2006).

A hazai tantervelméletnek megújulásra van szüksége, az előrelépés útja - Ballér Endre szerint - a gyakorlat felé vezet. A műveltségi anyag megszervezésének egyik módja: a tantárgyak széttagoltságát meghaladó, valamilyen rendezőelv (pl. a diák érdeklődése, tapasztalata) alapján kialakított nagyobb egységekben feloldó rendszere, amelyben problémakörök, gyakorlati feladatok, tanulói tevékenységek, átfogó ismeretkörök állnak a középpontban (Ballér, 1997).

A tantervelméletben előre lépésre, a megújulásra példa az erdőpedagógia, mely 1996-ban az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolán indult útjára Kovátsné Németh Mária koncepciója alapján. Az erdőpedagógia elmélet és gyakorlat egysége. Évtizedek óta a Ravazdi Erdészeti Erdei Iskolai Oktatóközpont biztosítja a kutatást, s modellként szolgál az iskolafejlesztésre.

Az erdőpedagógia módszereiben épít az aktív, cselekvő együttműködésre, a saját tapasztalatszerzésen alapuló tanulásszervezésre és élménypedagógiai terepi módszereket alkalmaz, mint a felfedező kísérlet, bemutatás, megfigyelés, vita, beszélgetés, kiselőadás, kérdve kifejtés, valamint a projektmódszer. A környezeti nevelés, a környezettudatos magatartás kialakítása hatékonyabb a tudatosan alkalmazott feladatorientált módszerekkel (Kováts-Németh, 2010). Vizsgálatok, kutatások igazolják, hogy a környezeti nevelés eredményesebben valósítható meg projektekből.

Az erdőpedagógia projekt célja a környezettudatos életvezetésre való felkészítés, közvetlen tapasztalatszerzéssel, valóságos élethelyzetek gyakoroltatásával. A projekt elméleti koncepciója a „HARMÓNIAELMÉLET”.

Forrás: Kováts-Németh, 2010

A „harmóniaelmélet” a környezettudatos magatartás, a környezettudatos életvitel kialakítását segíti elő. A magatartás feltételezi az egyén harmonikus viszonyát önmagához, ennek alapja a testi-lelki egészség, az egyén harmonikus viszonyát embertársaihoz, melyet a helyidentitás - viselkedéskultúra segíti elő. Az egyén harmonikus viszonyát a természethez a környezetkultúra alapvető ismereteinek nyújtásával valósítja meg (Kováts-Németh, 2010:150).

Az erdőpedagógia projekt három fő modulja az „Erdő és természet, Környezet és egészség, Helyidentitás-viselkedéskultúra”. Az „Erdő és természet” modul a természetismeret, környezetismeret, földrajz, történelem, irodalom, fizika, kémia, művészetek, informatika tantárgyi koncentrációját, a „Környezet és egészség” modul az egészségtan, biológia, testnevelés, technika és életvitel, a „Helyidentitás és viselkedéskultúra” a honismeret, az etika, a művészet, a népszokások, a tánc s dráma ismeretvilágát integrálja (Kováts-Németh, 2010: 151).

Az erdőpedagógia projekt három fő modulja az „**Erdő és természet, Környezet és egészség, Helyidentitás-viselkedéskultúra**” közös halmazába - mivel a fő modulok egymással egységet alkotnak - jól illeszthető a **Habitat Világnap**.

Probléma és célmeghatározás:

„Az emberek környezettudatosságának, alapvető természet- és környezetismereteinek hiánya. Hiányzik az érzelmi és akarati tulajdonságok „edzése” a kulturált viselkedés normáinak betartása, gyakoroltatása. A tradíció lerombolása. Értékképviselő, közjóért való cselekvés háttérbe szorulása, az altruista magatartás hiánya. Az identitást, kötődést veszélyes szlogenek gátolják” (Kováts-Németh, 2010).

A probléma megoldását segítő tartalmak	Módszerek	Tevékenységek, feladatok
<p>ENSZ (2016): World Cities Report</p> <p>Habitat for Humanity Magyarország: Jelentése a lakhatási szegénységről</p> <p>Kulcsszavak: értékek, a megfelelő infrastruktúra és alapszolgáltatások biztosítása, lakhatás, fenntartható város- fejlesztés, energiaszegénység, energiahatékonyság</p>	<p>beszélgetés, vita (2 óra)</p> <p>dráma/szituációs játékok (1 óra)</p> <p>interjú (3 óra)</p> <p>alkotás (6 óra)</p>	<p>Beszélgetés, vita: a közelmúlt, és napjaink városiasodási folyamatairól, legfőbb kihívásairól és ezek lehetséges megoldásairól.</p> <p>Az energiaszegénységet hosszútávon fenntartható módon csökkenti a lakóépületek energia hatékony felújítása. 2014-ben a lakosság 11,2%-a nem tudta megfelelően kifűteni a lakását, míg a KSH és Energiaklub definíciója és kutatása alapján a háztartások ötöde tekinthető energiaszegénynek (KSH, Energiaklub, 2014). Gondot jelent a rendelkezésre álló források bizonytalansága és szűkössége, illetve az, hogy az energiahatékonysággal kapcsolatos stratégiák és programok nem kezelik kellő célzottsággal és mélységgel az energiaszegénység problémáját.</p> <p>Dráma/szituációs játék: Játsszák el, milyen hajléktalannak, a hajléktalanság peremén lévőnek lenni. Milyen értékek, normák jelennek meg a szegények körében? Melyek a legalapvetőbb, univerzális értékek?</p> <p>Interjú: Készítsen interjút helyi önkormányzati képviselőkkel – határozza meg az interjú lehetséges témáit.</p> <p>Alkotás: Készítsen cikket/ információs kiadványt az állami lakáspolitikai szerepvállalásról, annak megvalósulásáról adott lakóhelyen.</p>

Az „Erdő és természet” modulban a „**Biológiai Sokféleség Napja**” dolgozható fel.

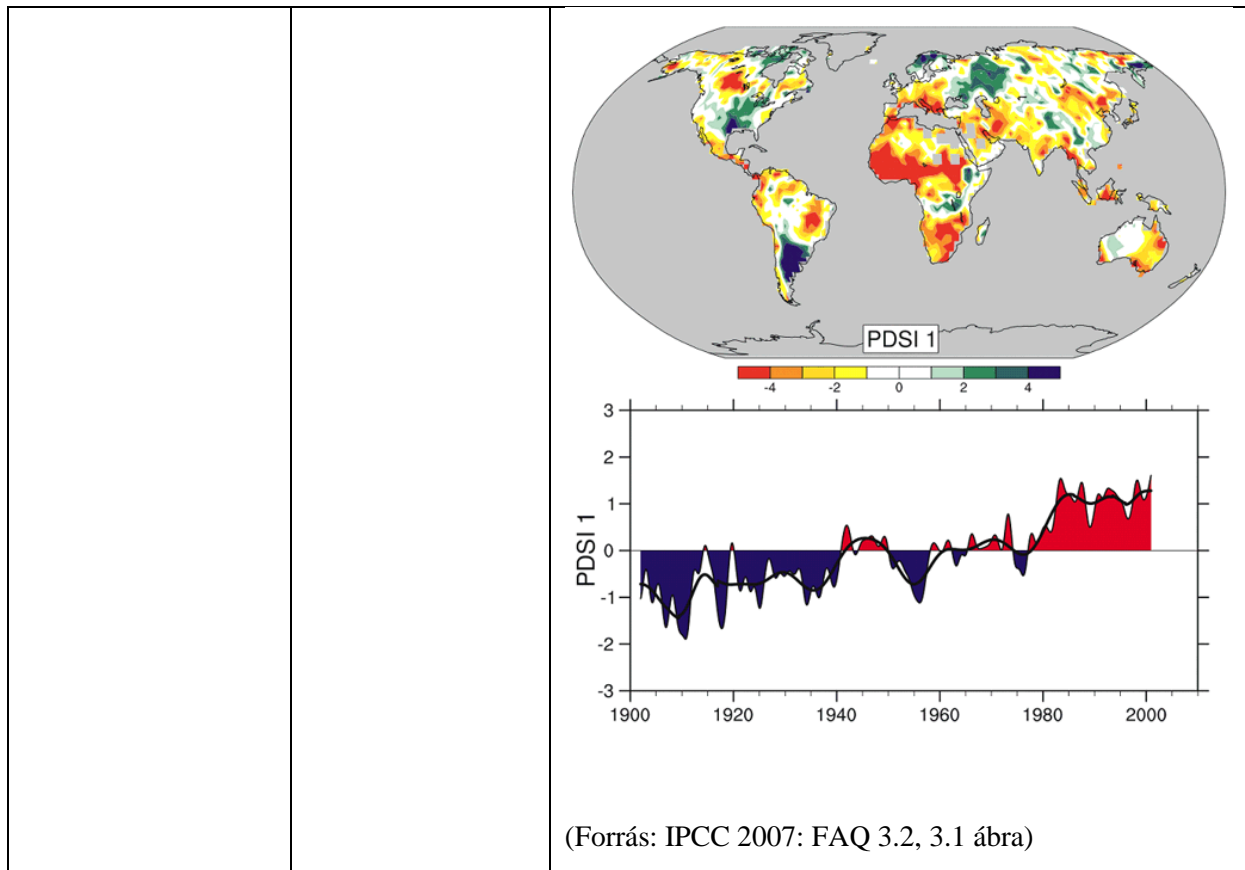
Probléma és célmeghatározás:

Az alapvető természet- és környezetismeret hiánya.

Kevés ismeret az élet szerveződésének törvényszerűségeiről.

A környezetszennyezés csökkentésére vonatkozó ismeretek hiánya.

A probléma megoldását segítő tartalmak	Módszerek	Tevékenységek, feladatok
<p>Ökológiai alapfogalmak</p> <p>Biodiverzitás, Az élőhelyek átalakulása,</p> <p>Beavatkozás az elemek körforgásába, fajkihalás</p> <p>A föld éghajlatának megváltozása,</p> <p>Kulcsszavak:</p> <p>biodiverzitás, bioszféra, fenntarthatóság, élőlény, fajkihalás, környezet (természeti), ökológia</p>	<p>fogalmi térkép,</p> <p>adatgyűjtés, (2 óra)</p> <p>kutatás, (6 óra)</p> <p>alkotás (4 óra)</p>	<p>Fogalomháló készítése:</p> <p>ökológia, biodiverzitás.</p> <p>Lexikon készítése:</p> <p>Gyűjtőmunka a következő fogalmakról: a biodiverzitás több szintű értelmezése, a föld élőhelyeinek sokfélesége, a fajok összessége, a fajon belüli genetikai változatosság.</p> <p>Az emberi tevékenység okozta káros hatások, az élőhelyek átalakításának következményei, a fajok kipusztulásának drámai üteme.</p> <p>Beavatkozás az elemek körforgásába, folyótorkolatok, tengerek part menti szakaszának eutrofizálódása, a víz oxigéntartalmának csökkenése, fajkihalás.</p> <p>Terepgyakorlat:</p> <p>Mintaterület monitoring vizsgálata szakember segítségével.</p> <p>Oktató poszter készítése:</p> <p>Az éghajlatváltozás bemutatása az elmúlt évtizedekben: A Palmer-féle Aszályindex (PDSI) alakulása. A globális átlag (alsó ábra) meghatározása.</p>

„A szakirodalom egyetért abban, a hazai és a külföldi közoktatási gyakorlat pedig bizonyítja, hogy a környezettel kapcsolatos tananyagtartalom közvetítésére a projektoktatás kiválóan alkalmas, mert széles tantárgyi koncentrációt feltételez, ezáltal komplex szemléletmód kialakítására törekszik. A valós élet problémáit dolgozza fel, a gyakorlati étellel kapcsolatos ismerettartalmak feldolgozása tevékenységorientált. A projektoktatással megvalósuló tanulási folyamatban döntő szervezési tényező a tanulók önállósága. A tanulók önállósága már a projektcélok (részcélok) meghatározásánál megnyilvánul, a megismerés (tervezés, kivitelezés) folyamatában pedig kiteljesedik. Az önálló tevékenységsorok velejárója minden esetben az élmény és az újszerű szociális és tanulási készségek elsajátítása, végső soron pedig az önirányított tanulás. Az önirányított tanulás középpontjában: a holisztikus szemléletmód, világkép kialakítása; a kritikus gondolkodás fejlesztése; a szociális és tanulási készségek elsajátítása; az értelem és érzelem egyensúlya áll” (Kovátsné Németh, 2006).

Összefoglalva: A környezeti nevelés, a környezetvédelmi tudatformálás célja a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel kialakítása, az embert és a környezetet tisztelő szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai, erkölcsi megalapozása. **Környezettudatos életvitelre csak azok a személyek alkalmasak, akik ismerik a fontosabb környezeti fogalmakat, a környezetvédelmi problémákat, a probléma megoldásához vezető cselekvési stratégiákat. A jeles napok, „Zöld napok” a környezeti nevelés érzelmi és módszertani szempontból is jeles eseményei,** melyek lehetőséget adnak egy-egy környezeti probléma, téma minél többoldalú vizsgálatára, elemzésére.

Irodalom

Ballér Endre: Tantervelméleti paradigmaváltások a magyar neveléstörténetben. edu-online.eu/hu/letoltes.php?fid=tartalomsor/782

Ballér Endre (1997): Oktatás. In: Pedagógiai Lexikon III. kötet. (Szerk.: Báthory Zoltán–Falus Iván) Keraban Kiadó, Budapest, 13–14.

Kovátsné Németh Mária (2004): A projektoktatás jelentősége a tanárképzésben és a tanártovábbképzésben In.: Projektműdszer IV. (szerk.: Hegedűs Gábor), Kecskemét.

Kovátsné Németh Mária (2008): A projektoktatás mint a fenntarthatóság oktatási stratégiája. In.: A tanítás-tanulás hatékony szervezése. Educatio. Bp. 2008. 176-184.o

Kováts-Németh Mária (2010): Az erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig, Comenius Kiadó, Pécs.

Kovátsné Németh Mária (2006): Fenntartható oktatás és projektpedagógia. Új Pedagógiai Szemle.

http://www.met.hu/eghajlat/eghajlatvaltozas/megfigyelt_valtozasok/Fold/

IPCC 2007: FAQ 3.2, 3.1 ábra